

MTA GYEP – kutatások 2006-2011

Országos kutatások, valamint másodelemzések:

- Budapesti Longitudinális fejlődésvizsgálat (másodelemzés)
- Országos Longitudinális Gyermeknövekedés-vizsgálat (másodelemzés)
- A népesség alsó jövedelmi harmadában élő gyermekes családok helyzete (TÁRKI 2007)
- Gyermekes családok helyzete - "Gyerek-monitor" (TÁRKI 2009)
- TÁRKI - Háztartás Monitor 2001, 2003, 2005, 2007 (másodelemzés)

Kistérségi kutatások

- A szécsényi kistérségben élő gyermekes családok helyzete 2007. nyár – 300 háztartás
- A szécsényi kistérségben élő gyermekes családok helyzete 2007. tavasz – 300 háztartás
- A szécsényi kistérségben élő gyermekes családok helyzete 2008. – 300 háztartás
- A leghátrányosabb helyzetű kistérségekben élő családok helyzete (az "Út a munkához" program hatásai) – kérdőíves adatfelvételek hét kistérségben, 2009. – 2100 háztartás
- A szécsényi kistérségben élő gyermekes családok helyzete – 2011
- Iskolai hiányzások a szécsényi kistérségben – 2009-2011
- A fiatalok helyzete a Szécsényi kistérségben - 2009
- A SZGYEP szolgáltatásaihoz való hozzáférés és igénybevétel vizsgálata - 2010
- 2011 nyarán négy kistérségben, kistérségenként 500-500 gyerekes családdal valósult meg a kérdőíves adatfelvétel (az MTA GYEP egyéb kutatásaiban is használatos módszertan és eszközök alkalmazásával). Az ötödik kistérségi adatfelvétel várhatóan 2011 őszén fog megvalósulni. Az eredmények feldolgozása folyamatos.

Egyéb kutatások

A gyermekek egészségi állapotának összefüggése szociális helyzetükkel - a vizsgálat dr. Schuler Dezső professzor kezdeményezésére indult, és az első ilyen jellegű magyar vizsgálat. Jellege *pilot-study*, amelyet a Gyermekprogram a SOTE II. sz. Gyermekklinikával, valamint az Országos Gyermek Egészségügyi Intézettel közösen végzett. Az adatfelvételek és azok feldolgozása két helyszínen történt 2006 őszén.

Kérdőíves vizsgálat pedagógusok körében - a pedagógusokat arról kérdeztük, hogy mi a véleményük a Program fő céljairól és közvetlen környezetükben, az iskolájukban milyen tapasztalataik vannak a gyermekszegénység különböző formáival és következményeivel kapcsolatban. A kérdőívet két szakmai orgánumban, a *Mentor* és *Köznevelés* című folyóiratok segítségével, a Program közlésével együtt juttattuk el a pedagógusokhoz.

A Magyar Szegénységellenes Hálózattal együttműködve - strukturált interjúk tapasztalatainak feldolgozása alapján - készült el az az összefoglalás, melynek célja a „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia nyomán követése az érintettek körében, valamint a közelmúlt családokat érintő intézkedéseinek és szabályozási változásainak figyelemmel kísérése.

Elkészítettük a *Nemzeti Stratégia megvalósulásának nyomon követését szolgáló indikátorrendszerre* vonatkozó javaslat. Az MTA KTI Gyerekprogram Iroda javaslatát összefoglaló tanulmány a gyermekek helyzetét, szegénységét mérő indikátorok legfontosabb elvi és módszertani kérdéseit igyekezett megválaszolni.

Elsősorban másodelemzések készítésével, valamint néhány interjú adatfelvétel segítségével vizsgáltuk a *gyermeknevelési szabadságok és a gyerekintézményekhez való hozzáférés viszonyát; a Biztos Kezdet program országos kiterjesztésének lehetőségeit; valamint a SULINOVA Kht-val való együttműködés keretében a koragyermekkel foglalkozó szakemberek egységes képzésének alapelveit, ismeretköreit, koncepcióját.*

A SULINOVA Kht.-val való együttműködés keretében vizsgáltuk az *óvodai szolgáltatás jellegzetességeit, a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek óvodáztatási helyzetét; a szülők és a döntéshozók óvodáztatással kapcsolatos elvárásait és véleményét.*

A gyerekes családok helyzete a társadalmi struktúra egészében – másodelemzések. Elkészült egy, a budapesti gyermekszegénységet elemző tanulmány, valamint egy előtanulmány a gyerekszegénység területi elhelyezkedéséről európai összehasonlításban. A gyerekes családok helyzetének változását (Szécsényi kistérség: 2005 és 2008, Bátorfyerenyi kistérség: 2006 és 2009 között) két leghátrányosabb helyzetű kistérségben készített adatfelvételek alapján elemeztük

A fogyatékos gyermeket nevelő családok helyzetének vizsgálata a szociális, oktatási, egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés jellemzőit tárta fel.

A gyerekek iskolai, tanórán kívüli programjaival, azok feltételeivel kapcsolatos szakértői tanulmány elkészült.

Statisztikai adatok másodelemzésén alapuló összefoglalás készült a nevelési tanácsadók működésének jellemzőiről.

A nevelőszülőknél nevelkedő gyermekek és a nevelőszülői hálózat jellegzetességei. Az országos adatfelvételre 2009 őszén került sor a Delphoi Consultinggal kötött szerződés keretében. Az országos reprezentatív minta összesen 350 nevelőszülői család és megközelítőleg 800 nevelőszülőknél nevelkedő gyerek adatait tartalmazza a nevelőszülőkkel felvett kérdőívek alapján. A vizsgálat során megközelítőleg 400 nevelőszülőnél nevelkedő 12-24 éves gyerekekkel és fiatalokkal is készült adatfelvétel.

A pedagógiai szakszolgálatok és nevelési tanácsadók munkájának szerepe a hátrányok csökkentésében. A vizsgálat a nevelési tanácsadók funkcióiról és funkcióváltozásairól 2009-ben készült előkészítő tanulmány folytatása. A kutatási terv és a kutatási eszközök 2009 decemberében készültek el. Tavasszal két leghátrányosabb helyzetű kistérségben (Kistelek, Baktalórántháza) megtörtént az a vizsgálat, mely elsősorban a szükségletek felmérését és a szakemberek véleményének megismerését szolgálta. A kutatás zárótanulmánya elkészült.

Részvétel *Az óvodáztatási támogatás bevezetésének hatásai – követéses vizsgálatban.* A cél a támogatás fogadtatásának és közvetlen hatásainak felmérése volt. Az Autonómia Alapítvány vezette és végezte a vizsgálatot, a GYEP Iroda konzultációs és koordinatív feladatokat látott el. A munka 2010. január végén fejeződött be, a zárójelentés megjelent az ÉB jelentésben.

Gyermekutatások Magyarországon: a 2000 és 2010 közötti, gyerekekre, illetve a gyerekekkel foglalkozó szolgáltatásokra irányuló kutatások feltérképezése. Az adatbázis csaknem 400 hazai kutatás alapadatait tartalmazza

Egyedülálló szülők sajátos problémái – szakirodalmi áttekintés: Az egyszülős családok helyzetét vizsgáló hazai kutatások eredményeinek, tapasztalatainak összegzése. Az egyszülős családok társadalmi jellemzőit vizsgálva igen nehéz megkülönböztetnünk azokat az indirekt és szelekciós hatásokat, amelyek az egyszülőséggel szoros kapcsolatban állnak, de következményeik nem a családban jelen lévő felnőttek számának köszönhetőek. A tanulmány a nemzetközi kutatások eredményeinek áttekintése mellett megfogalmazza a Magyarországra releváns politikai, szakpolitikai fő kérdéseket és dilemmákat.

Az iskolai hiányzások – okok, mérés, a csökkentés lehetőségei. A szakértői tanulmány döntéshozókkal és pedagógusokkal készített interjúk, a kérdéssel kapcsolatos programok, a rendelkezésre álló statisztikai adatbázisok elemzésével vizsgálja az iskolai lemorzsolódás elleni küzdelem hatékony lehetőségeit.

A korai terhességre vonatkozó kutatás elvi és módszertani előkészítése, a hazai demográfiai, szociológiai és antropológiai irodalom feldolgozása. A probléma csökkentéséhez nincs „királyi út”: minden kutatási adat azt mutatja, hogy a korai gyerekvállalás gyakoriságának csökkentésében a közvetlen beavatkozások csak korlátozott sikerrel járhatnak. Bár a probléma nagyságrendjét a tágabb gazdasági és társadalmi tényezők befolyásolják, a létező szolgáltatások és ellátások működésének korrekciója mentén láthatóak fontos beavatkozási pontok.